En aquesta segona entrega t'expliquem què signifiquen esquerra i dreta, on se situa cada partit, per què del bipartidisme hem passat a un Congrés més fragmentat i què decideix l'Estat, les comunitats autònomes i els ajuntaments

Mapa polític. Què està en joc?

CONGRÉS I SENAT El 29N s'escullen les dues cambres, però no tenen el mateix poder

1 EL CONGRÉS
350
diputats
Tots escollits a les urnes

2 EL SENAT
266
senadors
208 escollits, 58 designats per les comunitats

3 EL CONGRÉS
Decideix
Lleis i pressupostos
Controla el Govern i escull el president

4 EL SENAT
Revisa
Cambra territorial
Pot vetar lleis, però el Congrés decideix al final

La campanya encara les últimes hores després de dues setmanes d'actes, debats i propostes. Arriba el moment de decidir, però entenem les propostes que hem sentit aquests dies? Sabem què es decideix al Congrés i què decideixen les comunitats i els ajuntaments? El 29N no es vota tot: es vota qui governarà Espanya.

Què són l'esquerra i la dreta en política?

Són dues grans visions sobre com organitzar la societat i quin paper ha de tenir l'Estat. L'esquerra posa el focus en el conjunt de la societat i defensa enfortir els serveis públics bàsics, com la sanitat o l'educació, mitjançant un sistema d'impostos en què cada ciutadà aporta en funció dels seus ingressos. La dreta posa el focus en la llibertat individual i tendeix a preferir la iniciativa privada mitjançant una intervenció de l'Estat més reduïda. A més, posa un focus important a defensar els valors conservadors.

Què és l'eix nacional?

És una altra manera de classificar els partits segons com creuen que ha de ser l'organització territorial d'Espanya. A un costat hi ha els que defensen un Estat més centralitzat, amb més competències en mans del Govern central; a l'altre, els qui reclamen més autogovern o la independència del seu territori. A Catalunya, el País Basc i Galícia aquest eix pesa molt: dos partits poden ser d'esquerra però defensar models territorials diferents.

Què és el bipartidisme?

És un sistema polític en què dos partits concentren gran part dels vots i s'alternen al Govern, és a dir, quan un governa, l'altre lidera l'oposició. A Espanya, aquests dos partits han estat el Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE) i el Partit Popular (PP). Des del 1982, tots els presidents del Govern han pertangut a una de les dues formacions: Felipe González (PSOE), José María Aznar (PP), José Luis Rodríguez Zapatero (PSOE), Mariano Rajoy (PP) i Pedro Sánchez (PSOE).

S'ha acabat el bipartidisme?

No del tot, però el sistema ha canviat. La crisi econòmica del 2008 i les retallades van fer que part de la ciutadania deixés de confiar en els partits tradicionals. Aquest descontentament va afavorir l'aparició de nous partits, com Podemos i Ciudadanos, que van entrar al Congrés el 2015, i Vox, que ho va fer el 2019. Des d'aleshores, cap partit ha tornat a tenir majoria absoluta. PP i PSOE continuen sent les dues grans forces, però ja no poden governar sense negociar amb altres partits.

Com afecten les eleccions generals a les comunitats autònomes?

Tot i que el 29N no s'elegeixen els governs autonòmics, les eleccions generals també tenen conseqüències per a cada comunitat. El Congrés aprova les lleis estatals i els Pressupostos Generals de l'Estat, que determinen, entre altres coses, quants diners s'inverteixen en cada territori. També es decideix el sistema de finançament autonòmic, que estableix quants diners rep cada comunitat per mantenir serveis com la sanitat o l'educació. El País Basc i Navarra tenen un sistema propi, el concert i el conveni econòmic, amb què recapten els seus impostos.

Per què és important conèixer la ideologia dels partits abans de votar?

Perquè darrere de cada promesa electoral hi ha una manera diferent d'entendre la societat. Quan els polítics discuteixen en campanya si cal abaixar els impostos, si el transport públic ha de ser gratuït o com frenar el canvi climàtic, estan defensant valors i prioritats diferents. Entendre la ideologia de cada formació ajuda a saber quines polítiques impulsaran si governen i quins pactes són més probables quan arribi l'hora de formar majories.

Cada institució, les seves eleccions

El 29N no canvien ni els governs autonòmics ni els ajuntaments: cada institució té les seves pròpies eleccions. Les municipals se celebraran el maig del 2027, juntament amb les autonòmiques d'algunes comunitats (no a Catalunya). Les europees, el 2029.●

Qui decideix què?

No tot depèn del Govern que surti de les urnes el 29N: cada administració té les seves competències

1 Estat — ES DECIDEIX EL 29N	2 Comunitats — AUTONÒMIQUES	3 Ajuntaments — MUNICIPALS
Pensions	Sanitat	Neteja dels carrers
Impostos com l'IVA o l'IRPF	Educació	Transport urbà
Immigració	Serveis socials	Parcs
Defensa	Bona part de l'habitatge	Policia local
Política exterior	Policia pròpia, en algunes: Catalunya, el País Basc o Navarra	
Pressupostos Generals		

Competències compartides. Per exemple, l'Estat fixa les lleis bàsiques d'educació i sanitat, i les comunitats les despleguen i gestionen els centres.

Elaboració: Junior Report

Del 29N a la investidura

Què passa després de votar fins que hi ha president del Govern.

- **29 NOV** — **Eleccions**
  S'escullen 350 diputats i 208 senadors.
- **4 DES** — **Escrutini general**
  Les juntes electorals compten els vots, també els de l'estranger.
- **DESEMBRE** — **Proclamació d'electes**
  Es resolen les reclamacions i es proclamen els diputats i senadors.
- **23 DES** — **Constitució de les Corts**
  El Congrés i el Senat escullen els seus presidents i les Meses.
- **DESPRÉS** — **Consultes del Rei**
  Es reuneix amb els portaveus i proposa un candidat.
- **INVESTIDURA** — **Votació al Congrés**
  1a votació: majoria absoluta (176). 48 hores després n'hi ha prou amb més vots a favor que en contra.
- **+2 MESOS** — **Si ningú no ho aconsegueix**
  Si en dos mesos des de la primera votació no hi ha president, es repeteixen les eleccions.

I després, el president pren possessió i nomena els ministres.

Font: Constitució (art. 99) i Reial decret de convocatòria · Elaboració: Junior Report

Qui t'informa:
Maria Castanyer, Gemma Castanyer, Laura Cuesta, Judith Vives, periodistes de Junior Report
Queralt Tornafoch Chirveches, doctora en Ciències Polítiques i professora de Global Studies, UVic-UCC
Cristina Fernández Rovira, doctora en Sociologia i Antropologia i coordinadora de Global Studies, UVic-UCC
■ Amplia la informació a junior-report.media i a Universo Junior Report (lavanguardia.com)

Escaneja el codi i envia'ns la teva pregunta

UNIVERSITAT DE VIC UNIVERSITAT CENTRAL DE CATALUNYA
Formem persones. Generem coneixement. Transformem la societat
www.uvic.cat